

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук,
професора Яблучанського Миколи Івановича на дисертацію
Шаповалової Ольги Євгеніївни «Оптимізація діагностики та лікування
гастроезофагеальної рефлюксної хвороби з супутньою залізодефіцитною
анемією на підставі вивчення мелатонін-гастринової системи», поданої до
захисту на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за
спеціальністю 14.01.02 – внутрішні хвороби.

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження

На сьогодні гастроезофагеальна рефлюксна хвороба (ГЕРХ) відноситься до най більш часто зустрічаємих хвороб травної системи, її розповсюдженість стрімко виросло за останні роки, а проблеми пов'язані з її діагностикою та лікуванням, особливо з поєднаною патологією досі зостаються до кінця не вирішеними. Залізодефіцитна анемія (ЗДА), як супутня патологія про ГЕРХ являє собою серйозну проблему, бо вона не тільки заважає діагностувати порушення з боку стравоходу (головний симптом в діагностуванні ГЕРХ – печія, рідко виникає), а й потребує особливого підходу з боку лікування.

Спостереження за порушенням з боку нейрон-гормональної системи, а саме мелатоніном та гастрином, дає змогу прослідити взаємозв'язок між патогенетичними факторами прогресування захворювань, виникненню симптомів та їх вплив на якість життя вибраного контингента досліджуваних. Також слід не забувати, що при розвитку залізодефіцитної анемії велику роль відіграє пониження кислотності шлункового соку, а це не є характерним для ГЕРХ, як кислото залежного захворювання, і поєднання цих двох патологій визначає актуальність теми. Виявлення взаємозв'язку між рівнем мелатоніну, гастрину, показниками перекисного окислення та рівнем життя пацієнтів дає змогу ширше розглянути патогенез даних захворювань, їх

вплив одне на одного та відповідно до цього удосконалити лікування та діагностику даних нозологій.

У зв'язку з цим, тему дисертаційного дослідження, що здійснено Щаповаловою О.Є., та в якій вирішуються означенні питання, слід визнати актуальною.

Зв'язок теми дисертації з державними чи галузевими науковими програмами

Представлена дисертаційна робота є складовою частиною науково-дослідної роботи кафедри терапії, ревматології та клінічної фармакології Харківської медичної академії післядипломної освіти «Механізми формування гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби з супутньою патологією та розробка методів їх патогенетичної корекції у студентів» (держреєстрація № 00110U002448).

Наукова новизна дослідження та одержаних результатів

Дисертаційна робота має безперечну наукову новизну. На основі проведених досліджень було встановлено що саме зниження рівня мелатоніну та підвищення гастрину викликає дисбаланс між факторами захисту та агресії слизової оболонки стравоходу, що є одним із пускових механізмів в формуванні гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби. Визначення показників перекисного окиснення, а саме SH-груп та активності ферменту супероксиддисмутази дозволяють оцінити вплив приєднаної залізодефіцитної анемії на симптоматику та розвиток гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби, а саме зниження захисних властивостей слизової оболонки.

На основі оцінки якості життя хворих, та встановлюючи взаємозв'язок між рівнем мелатоніну, гастрину, перекисного окиснення, клінічним перебігом хвороби здобувачем було обґрунтовано призначення даларгіну пацієнтам с гастроєзофагеальною рефлюксною хворобою, як без супутньої

патології, так і з приєднаною залізодефіцитною анемією.

Практичне значення одержаних результатів

Здобувач удосконалила діагностику гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби на тлі залізодефіцитної анемії, яка передбачає проведення комплексного дослідження, поряд с визначенням даних фіброгастроскопії та показників рН-метрії, проведення оцінювання якості життя пацієнтів (як фізичного здоров'я так і психічного), визначення рівня перекисного окиснення (SH-груп та активності ферменту супероксиддисмутази), визначення рівня мелатоніну та гастрину. Ці дані сприяють діагностуванню гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби з супутньою залізодефіцитною анемією та прогнозування несприятливого перебігу обох захворювань. Патогенетично доведено, що призначення даларгіну хворим на гастроєзофагеальну рефлюксну хворобу з супутньою залізодефіцитною анемією сприяє зникненню як клінічних так й інструментально-лабораторних проявів обох захворювань.

Практичне значення роботи підтверджене впровадженням її результатів у роботу клінічних медичних закладів України. Матеріали дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі на кафедрі терапії, ревматології та клінічної фармакології ХМАПО, крім того неодноразово виголошувалися на міжнародних, всеукраїнських і регіональних науково-практичних конференціях.

Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків та рекомендацій, сформульованих у дисертації

Обсяг клінічного матеріалу та методична побудова дисертаційної роботи, використання сучасних клініко-лабораторних, інструментальних досліджень, всебічна статистична обробка даних, проведення кореляційного ряду з досліджуємими показниками надали можливість здобувачеві обґрунтовано, достовірно та логічно викласти отримані дані, зробити вірні

висновки. Враховуючи вищесказане, положення, висновки та рекомендації, які наведені в дисертації є обґрунтованими та доцільними.

Оцінка структури, змісту та форми дисертації

Структура дисертаційної роботи Шаповалової О.Є. побудована за загальноприйнятим планом і містить вступ, огляд літератури, об'єкт та методи дослідження, розділ власних досліджень, аналіз та узагальнення одержаних результатів, висновки, практичних рекомендацій, а також переліку використаних джерел.

У розділі **Вступ** автор розкриває актуальність обраної теми та приводить докази доцільності наукових досліджень, представляє мету, завдання роботи, об'єкт, предмет та практичне значення результатів досліджень, зв'язок з науковими програмами, особистий внесок здобувача, апробація результатів дисертації та публікації.

Огляд літератури складається з трьох підрозділів, які відображають сучасні погляди на патогенетичні аспекти механізмів розвитку гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби, його зв'язок з залізодефіцитною анемією, розкриває особливості перебігу поєднання цих двох патологій. Розділ написаний грамотно, присутні різні погляди на дану проблему.

Розділ 2 поділяється на три підрозділи, в яких автор детально і ретельно описує матеріали і методи свого дослідження. Тут представлені клінічна характеристика вибраних хворих, розділ їх на групи, інформація про методи дослідження, які відповідають сучасному рівню вимог до дисертаційних робіт. Статистична обробка, яка проведена за допомогою програмної системи, довела вірогідність вибраних методів та придатність для формулювання висновків. Аналізуючи цей розділ можна говорити про наукову та клінічну освіченість автора.

Розділі 3 автор присвячує актуальному питанню – вивчення та оцінці якості життя пацієнтів, його вплив на вивчаємі патології. Визначення якості життя включала шкали як фізичного здоров'я так і психічного, що дало змогу

автору чітко оцінити стан пацієнтів.

У розділі 4 здобувач висвітлює данні аналізу рівня мелатоніну, його взаємозв'язок з клінічними показниками та кореляційний зв'язок з супутньою патологією.

У розділ 5 дисертант аналізує дані рівня гастрину у пацієнтів на гастроєзофагеальну рефлюксну хворобу без супутньої патології та з сумісною залізодефіцитною анемією.

У розділі 6 представлено дані щодо дисбалансу між факторами захисту та агресії слизової оболонки стравоходу у зміні показників перекисного окиснення, а саме SH-груп, активності ферменту супероксиддисмутази, зміни показників рН-метрії та взаємозв'язок між цими показниками та клінічною картиною.

Дані 4, 5 та 6 розділів дали змогу автору встановити закономірність з якою зміни показників віддзеркалювались у клінічному перебігу хвороби, симптоматиці та якості життя пацієнтів, що дозволило в подальшому встановити діагностичні критерії.

У 7 розділі здобувач представляє результати лікування хворих, поділених на окремі групи з стандартною терапією та з додаванням даларгіну. Звертає на себе увагу коректний методологічний підхід до рандомізації хворих при виділенні окремих груп лікування, що дозволило отримати репрезентативні результати, а також висока ефективність запропонованої автором схеми лікування саме серед осіб з поєднаною патологією, що відкриває перспективи контролю перебігу гастроєзофагеальної рефлюксної хвороби у цьому контингенті.

У розділі «Аналіз та узагальнення отриманих результатів» обговорюються результати досліджень, порівнюються отримані дані, проводиться їх ретельний аналіз та порівняння з даними літератури.

8 висновків, зроблені на основі результатів проведених досліджень, чітко сформульовані, та повністю відповідають меті та завданням дисертаційної роботи.

Практичні рекомендації сформульовані чітко, мають практичне значення, доступні для використання в широкій практиці закладів охорони здоров'я.

**Повнота вкладу в опублікованих працях наукових положень,
висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації**

За темою дисертації опубліковано 15 наукових працях, в тому числі 10 статей у наукових фахових журналах, рекомендованих МОН України, та 5 тез у збірниках матеріалів з'їздів, симпозіумів та конференцій, отримано патент на корисну модель.

Результати досліджень та основні положення роботи висвітлені у доповідях на науково-практичних конференціях «Медицина XXI століття», присвяченій 200-літтю з дня народження Н. І. Пирогова (Харків, 30 листопада 2010 р.), науково-практичній конференції з міжнародною участю «Перспективні технології діагностики і лікування терапевтичних захворювань», присвяченій 30-річчю з дня заснування ДУ «Інститут терапії імені Л. Т. Малої НАМН України» (Харків, 21 листопада 2010 р.), науково-практичній конференції молодих вчених з міжнародною участю «Медицина XXI століття», присвяченій 150-річчю заснування Харківського медичного товариства (Харків, 30 жовтня 2011 р.), XIII конгресі Всесвітньої федерації українських лікарських товариств (Львів, 30 вересня – 3 жовтня 2010 р.), науково-практичній конференції молодих вчених «Медицина XXI століття» (Харків, 29 листопада 2012 р.).

Зміст автореферату повністю відповідає основним положенням дисертації.

Недоліки і зауваження

Принципових зауважень щодо змісту та оформлення дисертаційної

роботи на маю. Оцінюючи роботу Шаповалової О.Є. слід зауважити, що є окремі недоліки, а саме – в списку літератури є посилання на джерела, давність публікації яких перевищує 10 років; виявлена невелика кількість орфографічних та стилістичних помилок у тексті дисертаційної роботи. Наведені зауваження не є принциповими, не знижують виконаної автором кропіткої роботи та не зменшують значення проведеної роботи.

В рамках дискусії хотілось би почути відповіді на такі питання:

1. Чому в якості оцінювання патогенезу гастроезофагеальної рефлюксної хвороби Вами були обрані саме мелатонін та гастрин?
2. Яке місце на Ваш погляд відіграє якість життя в механізмі формування гастроезофагеальної рефлюксної хвороби з супутньою залізодефіцитною анемією?

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Шаповалової Ольги Євгеніївни на тему «Оптимізація діагностики та лікування гастроезофагеальної рефлюксної хвороби з супутньою залізодефіцитною анемією на підставі вивчення мелатонін-гастринової системи», є завершенною науково-дослідною працею, у якій отамані нові науково обґрунтовані дані, які в свою чергу, дають змогу удосконалити діагностику та лікування гастроезофагеальної рефлюксної хвороби з супутньою залізодефіцитною анемією з урахуванням змін мелатонін-гастринової системи, показниками окислювального стресу та оцінці якості життя пацієнтів. Запропоновані автором рекомендації щодо діагностики та лікування хворих на дані нозології можуть бути впроваджені у практичну діяльність лікарів загальної практики, терапії та гастроентерології.

Дисертаційна робота Шаповалової О.Є. «Оптимізація діагностики та лікування гастроезофагеальної рефлюксної хвороби з супутньою залізодефіцитною анемією на підставі вивчення мелатонін-гастринової системи» за актуальністю проблеми, науковою новизною та практичним

значенням повністю відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника», затвердженого постановою кабінетів міністрів 24.07.2013 року №567, щодо кандидатських дисертацій, а автор її заслуговує присвоєння наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.02 – внутрішні хвороби.

Офіційний опонент:

завідувач кафедри внутрішньої
 медицини медичного факультету

Харківського національного університету

ім. В.Н. Каразіна МОН України,

д.мед.н., професор

М.І. Яблучанський

*Підпис збіжжюююю
 кафедри медицини
 медичного факультету
 ХНУ ім. В. Н. Каразіна МОН України
 д.м.н. М.І. Яблучанський Вірна*

Сей. висновок А. Я.